

Bőséges választék

A tavalyinál nagyobb mennyiséget és szélesebb választékot kínál az idén a kereskedelem húsvéti csokoládé figurákból és díszes húsvéti csomagolású táblacsokoládéból, desszertekből, amelyeknek nagy része már a raktárakban, illetve az üzletekben van. Összesen mintegy 1750 tonnát, az elmúlt évinél 4–5 százalékkal többet hoznak forgalomba a közkedvelt húsvéti édességekből. Különösen a figurák választéka gyarapodott: ezúttal 32-féle közül

válogathatnak a vevők. A hatféle újdonság közt több az elegáns csomagolású, de van például fólia nélküli, dobozba csomagolt csokoládénál is. A kisméretű — 2–9 dekás —, valamint a nagy — 33–63 dekás — figurákból körülbelül annyi lesz mint tavaly, a 11–25 dekás, közepes méretű csokoládé nyulak, bárányok, tojások mennyisége azonban lényegesen gyarapszik. A táblacsokoládék és desszertek mintegy 84 százaléka tejszokoládé, arányuk magasabb, mint tavaly volt.

Közigazgatási tagozat

A Magyar Jogász Szövetség közigazgatási tagozata alakuló küldöttgyűlést tartott szombaton, a Budapesti Ügyvédi Kamara Szalay utcai dísztermében. Az új tagozat csaknem négyezer olyan jogász és az Államigazgatási Főiskolán diplomát szerzett szakembert tömörít, akik élethivatásként a közigazgatás szolgálatát választották; a tanácsoknál, minisztériumokban és más, államigazgatási feladatokat is ellátó főhatóságoknál dolgoznak.

Árnyékok a kocsmafalon

Péntek este — úgy kilenc óra körül. Az ismert belvárosi kocsmában hibátlan telt ház, a vastag füstből üveges tekintetek bámulnak az ajtó felé. Talán az új vendégre kíváncsiak, talán eszükbe jut — valahol, valaki valamiért még várja őket. De nem indul senki, mert már nem mozdul a láb. Egy intésre még van erő — a kinyújtott ujjak sört követelnek. Tizenkét órája talpaló pincér utolsó lendületébe kapaszkodva áttöri magát a tömegen, kinnál, számol és azonnal fizettet. Sose lehet tudni... A vendég már nem porciózza a jattot, sapkáját lesli. Talán, ha valaki segítene, mert őt a legkisebb fölösleges mozdulat is földre teríti. Kezébe nyomom a kilós kosza kötétt kideríthetetlen korú szövetet, s közben állom a vádaskodó bámészkodást. Józanul, közép-európai mércével mérve elegánsan vállalni kell, ha rendőrnék néznek. S itt nem az a legszimpatikusabb foglalkozás. Aztán egy táblát keresek: ittaz vendégeket nem szolgálunk ki! Megvan. De ki törődik ezzel. Ki...?

*

„Te még ezen meglepődél?” — kérdez régi barátom álmélkodva. „Hát ide figyelj: a szegedi vendéglők először is koszosak, másodszor drágák, harmadszor örülj, ha nem csapnak be, negyedszer... De nem is folytatom. Tudod miért van ez? A szerződéses rendszer hozta. Mindenki azonnal akar meggazdagodni, reggel kilenc után megindul a hajsz a minél kisebb befektetéssel megszerezhető minél nagyobb pénzért. A személyzetet a lehető legkisebbre zsugorították — hiába ez a hatékonyság, vagy nem? — arra már végre nincs ember, hogy kitakarítsák a vécét, az adagokat meg a személyzet létszámához igazították, és... Itt sikerül félbeszakítanom a panaszáradatot. Tudom, véleménye nagyon szubjektív. Érzem: valahol nagyon csalódhatott. Csak nem értem, miért? Hiszen korát tekintve ő már abban a vendéglátásban nőtt fel, ahol egy korsó sör elfogadottan négy és fél deci..."

*

Ismét Belváros, csak a helyszín változott. Olyan üzletházatból várom, hogy megvédi a vendéglátást, aki egy elhanyagolt, szürke helyből csinált neves vendéglőt, aki időt-pénzt nem kímélve bejárt már jó néhány országot, hogy itthon felhasználhassa a tapasztalatokat. Szóval várom, de nem teszi.

— Szegednek nincs vendéglátása —, vág mellbe az első mondat. — Vendéglő van jó néhány, de ez még korántsem jelenti a vendéglátást. Hol kapsz te speciális ételeket, hová mersz elmenni úgy egy messziről jött ismerősséddel, hogy biztos lehetsz: ott valami különlegessel kínálják majd.

Az adórendszer, a különböző szabályozók arra kényszerítik a gazdát, hogy a minél nagyobb, minél gyorsabban megszerezhető ha-

szóval törődjön, mert csak így tud megélni. Egy ételkülönlegességhez tucatnyi munkafázis, nagy időráfordítás kapcsolódik. De ha valaki pálinkát meg sört kér? Viszed, bontod, hozod — és kész. Hát nem ebből jön a pénz? Nézd, néhányan próbálkoznak, de ahogy mondani szokták, nem ez a jellemző. Ezért született a sommás ítélet — a város vendéglátása rossz.

Ezt én így fejteném ki bővebben: hiányzik az igény szerinti vendéglői hálózat, leértékelődött a pincérszakma, nincs családi hangulatú kisvendéglő, sok előírás köti a vendéglátókat, és... De sorolhatnám reggelig.

*

Panaszkodik a vendég, bírál a vendéglős? Hát valóban ennyire rossz a helyzet? — Nemrégiben döntöttek a „Fogyasztók kiváló boltja” cím odaítéléséről. A legjobb háromba bekerült egy Marx téri pecsenyesütő pavilon. Szegeden, ahol tucatjával találunk másodosztályúnak minősített helyeket! Azt hiszem, ennél látványosabb bírálatra nincs szükség — kezdte beszélgetésünket Zsoldi Dorottya, a városi pártbizottság munkatársa, akit arra kértem: segítsen egy viszonylag átfogó, reális kép felvázolásában.

— A bajok tehát ismeretek a szakemberek előtt is. Akkor hogyan tovább? — El olyan rendelkezés, miszerint az osztályba sorolást újra el kell végezni, s azokat a helyeket, amelyek nem ütnek meg a kívánt színvonalat, vissza kell minősíteni. Néhány egység esetében már ez sem segít, ott a teljes átalakítás, az időleges bezárás lehet csak megoldás. Hogy példákat is mondjak: legtöbbször azt kifogásolják, hogy működhet a város centrumában két olyan színvonalú hely, mint a Napugár és az Expressz (közismertebb nevén a Ló-fara) bisztró. A magasabb igények érthetőek, ugyanakkor azt is látnunk kell, hogy nehéz helyzetbe kerültek vendéglátó vállalkozások. Szegeden ugyan tavaly még nőtt a forgalom 3,8 százalékkal, de ha figyelembe vesszük az 5,3 százalékos áremelést, már is kiderül — kevesebb a vendég. Így aztán fejlesztésre, komolyabb színvonal-emelésre már nincs pénz, sokszor annak is örülnek, ha a legminimálisabb alagfenntartó munkákat el tudják végeztetni.

— Ha már a pénz szóba került — mennyit költhettek a szegediek tavaly a vendéglőkben? — Pontos összeggel szolgálhatok — 1 milliárd 54,7 millió forintot. Ennek 38 százalékat ételre, 54 százalé-

kát italra. S az 54 százalékból mindössze 7 ment el alkoholmentes italokra.

— A pénzről jut eszembe az is — sokan panaszkodnak az asztal melletti, pincér által burkolt áremelésekre.

— Túlszámlázás, adagcsökkentés bizony előfordul szép számmal, de erről mutathatok egy jelentést is.

Kezembem a városi tanács vb. kereskedelmi osztályának tájékoztatója, amely a tanács és szakszervezeti ellenőrök 1986. évi munkájának tapasztalatait összegzik. Idezek: „sok a szabálytalanság, a fogyasztói megkárosítás a vendéglátásban... Előszörban az italok és a fagyaltok szűk mérését alapíthatták meg... Nagyon sok észrevétel érkezett az üzletek nem megfelelő tisztaságával, kulturálatlan üzemeltetésével, az üzletek dolgozóinak nem megengedhető magatartásával kapcsolatban...”

Az általánosságok után vagy öt sűrűn gepelt oldalon a legjellemzőbb visszaélések (konkrét névvel, büntetéssel) következnek. Mivel a hónapig oly magasra emelt önérték könnyen sugall hitelrontást, ettől hadd tekintsek el. Csúpan egy megjegyzés: a jelentésben olvasott 800–3 ezer forint körüli büntetési összegeket mindennek tekinthetjük, csak félnék nem. Vagy komolyan azt hiszi valaki, hogy az a vendéglős, aki május elsején 3,50 forinttal drágábban mérte a sült kolbászt, s ezért 800 forintot kivettek a zsebéből nem azt mondta: így is megérte?

— Azt hiszem, most kell ab-

bahagynom. Most, mert érzem, az örök igazság erejét: minél többet tud az ember, annál kevesbé érti. A szerződéses rendszertől vártuk a megújulást, s a vállalatok szegényebbek, mint voltak. Csökken a vendégforgalom, de esténként alig találni szabad asztalt. Sok a kocsmá, de még több kellene, hogy jó is legyen. Valamennyi mondat után tehettem volna kérdőjeleket is, de ezt már az olvasóra bízom. Bevallom, ez az írás azért született, hogy vitára ingereljen. De azért, ne feledjük: csak vitától még nem forgott előre az a bizonyos kerék, mint ahogy a vendéglátásból sem lesz szíves látás.

Utóirat helyett: elnézést kérek minden olyan vendéglőgazdától, aki most sértve érzi magát, mert tudja, hogy idejét, pénzét, tudását áldozza azért, hogy ő „hibátlanul teljesítsen”. De úgy tűnik, ma már ők vannak kevesebben. S leginkább az ő érdekük, hogy... De ezt már aligha kell magyaráznom.

Bátyi Zoltán

Nyereség a veszteségek idején

„Építő” kritika

A Szegedi Építőipari Szövetkezet 36 éves fennállása óta 1986-ban a legjobb évét zárta. A nyolcszáz fős kollektíva 330 millió árbevétel mellett 48,5 millió forint nyereséggel büszkélkedhet. Az építőipar elmélyülő válságát ismerve megdöbbent ez a kiugró eredmény. Dombi Mihály elnök ennek ellenére panaszáradatot zúdít érdeklődő kérdéseimre. A végén az az érzésem, hogy maguk is bányák, hogy nem érték be kevesebbel. Az ok mi lehetne más, mint a bázszerlelet, amelyet lezárnak úgy látszik lehetetlen, mint bogáncs tapad az ember ruhájára.

Szóval úgy néz ki, hogy az 1987. áprilisban el lett pusztítva. A magas bázist túllépni művészet. A visszafelépítés viszont börtömegcsökkenéssel jár. S már itt is vagyunk a központi kérdésnél, a keresetnél, a jövedelemnél. Az ember már csak ilyen gyarló szubjektum. A további berfejlesztés alapja a növekvő hozzáadott érték. Aki valaha sportolt, egy méternél hamarabb tudja 20 centivel jobban rakni a mércét, mint 2 méternél 2 centivel. Hogy miért nem fekéztek idejében, ahogy ez megszokott a magyar gazdaságban? A válasz egyszerű, nem tudták idejében kiszámolni, hogy hányadán állnak, az építőiparban a köveletek, a számlák rendezése elhúzódik. Mire minden tiszta, már ott a „siratni való” rekord. S, hogy az ellentmondás ne legyen egyoldalú, ott a másik: ez a nyereség is kevés volt.

A 48,5 millióból 600 ezer maradt meg, arra, hogy év végi részesedést fizessenek. Kevesnek találták, hát egy milliót kivettek a tartalékalapból. Így is jutott a „sikereszövetkezet”, „sikerdolgozóknak” 2-3 ezer fejenként. Ebből aztán észrevehették, egy nyereséges cégnél dolgoznak! Dehát hová lett a tömérdek pénz? Nyereségadó, városi hozzájárulás, béradó, keresetadó, vagyonadó és még tovább az apróbb összegek, a végeredmény ismert.

Bér vagy műszaki fejlesztés

Erre a sirámra jöhetne a kontra. Mi a csudának kellett a keresetszintet 9,3 százalékkal fejleszteni, hisz a progresszív adók egy része ezért ugrott be. Az elnök válasza erre is egyszerű: nem akart egyedül maradni mégse cél, hogy a legjobbak sértődöttek odább álljanak. Nem álltak odébb — ezzel együtt műszaki fejlesztésre egy fillér sem maradt. Erre itt a másik nagy program, minél több élő munkát ki-váltani a technikával. Lehet gépet, eszközt vásárolni, nem másból, az amortizációból. Csakhogy ami valamit is ér, egyre drágább, töredékére sem elég a pénz

Kanyarodjunk vissza a realitásokhoz. Ha valakinek munkája van, majdcsak megél. Jó és rossz egyaránt sirankozik, ki tud ezen eligazodni? Erre is kész a válasz: a gyöngébbek már megszokták, hogy a panaszkodás a fennmaradásuk záloga, a jobbakkal új ez a helyzet, hát spontán meglepetésükben kapálóznak. Bizonyára azzal a hátsó szándékkal, hogy nem hiába.

A szövetkezetnek van munkája, az emberek sem hagyták ott, tehát él s virul. Irigylésre méltó pozíciók: a teljes kapacitás lekötve. Mivel a fő profil a felújítás, a rekonstrukció, lényeges: a generálfelújításra már öt évre megvan a tennivaló. A szak-szerelőipar már érzékenyebb terület, ott egy-két hétre látszik csak előre a munka, ezért az egész meggyére kiterjesztették a hatókörüket. Kézenfekvőnek tűnik, ha sokan vannak, felet szólnak kell eresztetni. Naiv megközelítés, nélkülöz minden szakmai ismeret. Ugyanis az építkezés manapság is hőrükk-munka.

Az ideitől is sokáig tartott, úgymond holtiszezon volt. Tavasztól karácsonyig jön a hajtás. Ha kevesebben lennének, túlórázni kellene, hogy az átadás ne csússzon. A dolgozó hajlandó lenne a plusz pénzért ugrani, de isten őrizz, „túl sokat keresne”, vagyis a vállalat többet adózna, mint amit kibír.

Az ember látná a megoldást, de köte a keze. A Deák Ferenc utcai építkezésen egy összegben utalványozták a munkát. A melós látta, hogy annyi jár érte, megcsakadni is hajlandó lett volna. Abban a hónapban 16 ezerre jött ki a fizetésük. Mi látszik ebből, nem más, mint az: a fusizás, maszkolás senkinek nincs a vérében, a körülmények vezetik rá. Ha mindenkinek ilyen feltételeket tűztek volna ki, már rég tönkrement volna a cég, ki hallott már ilyet, hogy dupla kereset.

A differenciálás csak óhaj

Egy szakcsoportjuk és öt végéemkájuk működik, 40-50 embernek tudnak hivatalosan „nem” mellékes keresetet biztosítani, mely sokszor meghaladja a fizetést. És a többiek? Ok azok, akik a munkástanácskozáson, küldött- és közgyűléseken felteszik a kényes kérdéseket. A válasz nem könnyű, s előfordul, hogy sablonos és nem meggyőződésszerű fakad.

Az újság gazdasági körképét sokan figyelték. Mit vonhattak le belőle? Egy-két kivételtől eltekintve 10-12 ezer Ft a keresetkülönbség. Mindegy, hogy stagnáló, bukó, vagy nyerő a vállalat. Akkor minek a többlet erő-

kifejtés. Dombi Mihály szerint a szövetkezet azért ilyen „jó”, mert a nyolc órából hatot végigdolgoznak az emberek. (Az értékelés nem tudományos, megérzésen alapuló.) Ahol rosszabbak, ott 4-5 óra lehet a produktív munka. Hgvan lehetne kihozni a pluszt? Igével biztosan nem, meg kellene fizetni. Igen ám, de meg-bomlana a népgazdaság igen kényes egyensúlya. Ki állna elébe a megnövekedett fizetőképes keresletnek? Ugyanis mindezért csak a gazdálkodó „nagyszervezetek”, a felelősek. A kisservezet, a maszkolás, a fusi már nem ebbe a szférába tartozik.

Lakásépítést vállalni gazdálkodó szervezetnek előre ráfizetés. Az ár maximált. Ehelyett van a kaláka. A társasházépítők fogadnak közműves „segítségét”: a szabadár legfelső fokán. Garancia sehol, ha összevesznek, marad a bíróság, az elcsúszott százazrek. A sok rossz tapasztalat alapján — egyelőre csak a fél ország — el-átkozza az egész építőipart, úgy, ahogy van.

Tavaly 4,2 millió forint költséget takarított meg a SZESZ. Ha nem termelő létszám 7 fővel csökkent, az idén is hasonló a terv. 165 fő a mostanság elviselhető. Nem sok ez még? Jelenleg itt az ésszerű határ. Gátat szab a bürokrácia, szakszervezet, a szakmailag indokolt adatszolgáltatás. Ha rájuk lenne bízva, tehet, hogy 50 embert is sokallnának!

Az egész idő alatt szenvedélyes szövetkezeti elnök érezte, hogy valami össze-foglaló illik a beszélgetés végére. Ne fosszuk meg a lehetőségtől.

— A dolgozó és vezető érzi a nehéz gazdasági helyzetből adódó szigorításokat, a növekvő elvonásokat. Tudjuk, többet kell tenni az életszínvonal csökkenésének megakadályozásáért.

Visszont jogos elvárás, a gazdasági ösztönzőrendszer olyan legyen, hogy alapul szolgáljon a megkülönböztetésre. A terheket mindenki egyformán viselje. Csak így bizhatunk, hogy a nehezen induló év ellenére leküzdhetjük nehézségeinket, és ismét jó évet zárhatunk.

Remélhetőleg úgy, hogy panaszra egyre kevesebb ok marad.

Tóth Szeles István

Új hajósok a Balatonon

A Mahart Balatoni Hajózási Leányvállalata megfialított személyzettel készül az idei szezonra: a napokban befejeződött tanfolyamán 30 fiatal tett sikeres vizsgát. Képezték A-B és C kategóriájú hajóvezetőket, géphajó kormányosokat, gépmestereket és gépkezelőket. Az új hajósok — mi-helyt a tóról eltűnik a jég — nyíltvízi járatokon és

kikötői manőverezéseken tesznek hatósági vizsgát.

Az idén több, mint 2 millió utasra számítanak. A menetrend szerint 96 víziútvonalon 17 hajó közlekedik, további 9 hajót pedig különböző járatokon szállítja a nyaralókat a főidényben. A kom-pokon a várhatóan félmillió gépjárművet és mintegy 2 millió utast hoznak-visznek az északi és a déli part között. (MTI)

százalékos áremelést, már is kiderül — kevesebb a vendég. Így aztán fejlesztésre, komolyabb színvonal-emelésre már nincs pénz, sokszor annak is örülnek, ha a legminimálisabb alagfenntartó munkákat el tudják végeztetni.

— Ha már a pénz szóba került — mennyit költhettek a szegediek tavaly a vendéglőkben?

— Pontos összeggel szolgálhatok — 1 milliárd 54,7 millió forintot. Ennek 38 százalékat ételre, 54 százalé-